

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΥΠΟ ΤΩΝ ΙΣΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΤΩΝ

Ἐν τῷ κατὰ μίμησιν τῶν παραλλήλων βίῳ τοῦ Πλουτάρχου συγγράμματι «*Βίοι τῶν ἐπιφανῶν Ἰσπανῶν*» τοῦ γλαυροῦ Ἰσπανοῦ συγγραφέως Κιντάνα, εὐρίσκωμεν γεγονός τι ἱστορικόν στενῶς σχετιζόμενον μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου Κεφαλληνίας καὶ τοῦ Ἰσπανοῦ ἥρωος Γονθάλου, τοῦ ὁποίου τὰ πολεμικὰ κατορθώματα τοσαύτην ὕλην παρέσχον εἰς ῥομαντικὰς μυθιστορίας, ποιήσεις, ἀνέκδοτα κτλ., ὅχι μόνον εἰς τοὺς τῆς πατρίδος του συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην τοιοῦτους.

Ὁ ἰπποτικὸς ἐλευθερωτὴς τῆς ποιητικῆς Γρανάδας Γονθάλος, ὑποτάξας τὴν Νεάπολιν ἐπανήλθεν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Καστελίας ὅπου ἔτυχε λαμπρὰς ὑποδοχῆς, παραμείνας ἐν αὐτῇ ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως τὰ πράγματα τῆς Ἰταλίας ἤρξαντο πάλιν ἐμπνέοντα ἀνησυχίας καὶ ἐκρίθη ἀναγκαιότης ἢ ἐκείσε ἀποστολὴ Ἰσπανικοῦ στρατοῦ. Πρὸς τοῦτο παρεσκευάσθη ἐν Μάλαγα στόλος ἐξ ἐξήκοντα πλοίων, ἐν ᾧ ἐπεβιβάσθησαν πέντε χιλιάδες πεζοὶ καὶ ἐξακόσιοι ἰππεῖς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γονθάλου δὲ Κόρδοβα. Ἡ φήμη τοῦ ἀρχηγοῦ τούτου ἐνεθουσίασε τὴν ἄπληστον δόξιν Ἰσπανικὴν νεολαίαν, καὶ ἔσπευσε ὅπως ταχθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τὸ ἄνθος τῆς Ἰσπανικῆς νεότητος καὶ εὐγενείας, μεταξύ δὲ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῶν κορυφαίων εὐγενῶν συγκατελέγετο καὶ ὁ Διέγος Γαρθίας δὲ Παρέδες, περιβόητος διὰ τὴν τόλμην καὶ τὴν Ἡράκλειον ῥώμην του. Ὁ στόλος οὗτος ἀνεχώρησε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1500, διευθυνθεὶς εἰς Σικελίαν

Ὁ σκοπὸς τῆς ἐξοπίσεως ταύτης, λέγει ὁ Κιντάνας, δὲν ἐγένετο ἀμέσως καταφανής. Ἀρικόμηναι εἰς Μεσήνην, ἀπῆλθον ταύτης παράυτα ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, διοικουμένου ὑπὸ τοῦ Μπενίτο Πέσαρο, σκοποῦντες νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐξεπόρθουν τὰς ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς θαλάσσαις νήσους τῆς Δημοκρατίας. Ἐπὶ τῇ προσεγγίσει αὐτῶν ὁ Τουρκικὸς στόλος κατελήφθη ὑπὸ τρόμου καὶ ἀπεσύρθη εἰς Κωνσταντινούπολιν· οἱ δὲ σύμμαχοι, συναθροισθέντες ἐν Ζακύνθῳ, διηυθύνθησαν εἰς Κεφαλληνίαν, ἣν πρὸ ὀλίγου μόλις χρόνου οἱ βάρβαροι εἶχον ἀποσπάσει τῆς Ἑνετικῆς δεσποτείας. Ἀπεβιβάσθη ὁ στρατὸς καὶ ἐπολιόρκησε τὸ ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης φρούριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι ἅπαντες οἱ πολεμισταί. Γενομένων τῶν προπαρασκευῶν τῆς πολιορκίας καὶ ἐπιθέσεως, ὁ Γονθάλος, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἐμήνυσε τοῖς ἐγκληθειμένοις τὰ ἐξῆς· ὅτι οἱ παλαίμαχοι Ἰσπανοί, ὑπήκοοι ἰσχυροῦ βασιλέως καὶ νικηταί τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ Μαυριτανῶν, ἤλθον πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑνετῶν, ὅθεν ἐὰν παρέδιδον τὴν νῆσον καὶ τὸ φρούριον ἠδύνατο νὰ ἀποσυρθῶσι σῶσι, ἀλλ' ἐὰν ἀνθίσταντο οὐδεὶς θὰ ἐσώζετο. «*Σὰς εὐχαριστῶ, χριστιανοί, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλβανὸς Χισδάρ,*

διοικητὴς τοῦ φρουρίου, διότι γίνεσθε ὑμῖν πρόξενοι τοσαύτης δόξης, καὶ διότι θὰ παράσχητε τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἀπονεμηθῆ εἰς ἡμᾶς, εἴτε ζῶντας εἴτε γενναίως φονευθέντας, τοιαύτη δάφνη σταθερότητος πρὸς τὸν Βαγιαζίτην, τὸν ἡμέτερον Αὐτοκράτορα. Αἱ ἀπειλαὶ σας δὲν μᾶς τρομάζουν· ἢ εἰμαρμένη ἔθεσε τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ μετώπου πάντων. Εἰπῆτε εἰς τὸν στρατηγόν σας ὅτι ἕκαστος τῶν στρατιωτῶν μου ἔχει ἐπὶ τὰς ὀφθαλμοὺς τὸν θάνατόν μου, ἐὰν δὲν δυνηθῶμεν νὰ ἀντιστῶμεν εἰς τὴν ὀρμὴν σας ἢ τὴν καλὴν σας τύχην». Εἰπὼν τὰς λέξεις ταύτας διέταξε νὰ φέρωσιν ἐν τόξον ἰσχυρὸν μετὰ μιᾶς κεχρυσωμένης φαρέτρας, ὅπως ἐπ' ὀνόματί του δώσωσιν αὐτὰ εἰς τὸν Γονθάλον καὶ ἐπεράτωσε τὴν συνέντευξιν ἀποχαιρήσας τοὺς ἀπεσταλμένους.

Ἡ ὑπεράσπισις ἦν ἀντέταξε πρὸς τὰς ἐφόδους καὶ τὰς μάχας τῶν ἐχθρῶν τοῦ ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐπίδειξιν τοιοῦτου θάρρους. Οἱ ὑπ' αὐτοῦ διοικούμενοι Τούρκοι ἦσαν ἐξακόσιοι, ἅπαντες ἐμπειροπόλεμοι καὶ θηριόψυχοι· τὸ φρούριον ἦτο καλῶς ἐφωδιασμένον καὶ πρὸς τούτοις ἐκείτο ἐπὶ βράχου τραχέος καὶ δυσαναβάτου. Τὸ βαρὺ Ἑνετικὸν πυροβολικὸν ἤρξατο προσβάλλον τὸ τεῖχος, ἀλλ' ὁ Χισδάρ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰ γενόμενα ῥήγματα καὶ τὸ θανατηφόρον πῦρ αὐτοῦ, ἀκαταπόνητοι καὶ περιφρονούντες τὸν κίνδυνον, ἀνθίσταντο εἰς τὰς ἐφόδους ὑπερασπιζόμενοι διὰ τῶν μηχανῶν των. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ πλῆθὺς τῶν ἐκτοξευομένων βελῶν, ὥστε ἡ πεδιάς καὶ αἱ ἀτραποὶ ἐκαλύπτοντο ὑπ' αὐτῶν. Τὰ βέλη πρὸς τούτοις ἦσαν δηλητηριασμένα καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον τέχνασμα κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀγνωστον τὰ τραύματα ἀπέβαινον θανατηφόρα. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου εἶχον μηχανὰς τινὰς ἐφωδιασμένας διὰ σιδηρῶν ἀρπαγῶν, τὰς ὁποίας τὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συγγράμματα ὀνομάζουσι λύκους (lobos), δι' ὧν συνελάμβανον τοὺς στρατιώτας ἐκ τοῦ ὀπλισμοῦ των καὶ ἀνυψούντες αὐτοὺς ἢ τοὺς συντέριβον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀφίνοντες αὐτοὺς νὰ κακῶσιν, ἢ τοὺς εἰλκυον πρὸς τὸ τεῖχος ὅπως τοὺς φονεύσωσιν ἢ τοὺς αἰχμαλωτίσωσιν. Ὑπὸ μιᾶς ἐξ αὐτῶν συνελήφθη ὁ Διέγος Γαρθίας δὲ Παρέδες, ὅστις ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ὤφθη παλαιῶν ἰσχυρῶς πρὸς τὴν μηχανήν, ὅπως μὴ καταρριφθῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἐλκυσθεὶς δὲ πρὸς τὸ τεῖχος ὑπερησπίσθη ἑαυτὸν μετὰ τοσαύτης ἀνδρείας, ὥστε οἱ βάρβαροι ἐκ σεβασμοῦ τὸν ἐτήρησαν αἰχμαλωτὸν, ἐλπίζοντες δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχωσι καλλιτέρους ὄρους, ἐὰν ἠναγκάζοντο νὰ παραδοθῶσιν.

Οὕτω ἐξηκολούθει ἡ πάλη ἐξ ἴσου πεισματώδης ἀμφοτέρωθεν. Αἱ συχναὶ ἐξοδοὶ τῶν Τούρκων ἐτήρουν ἐν διαρκεί ἐπαγρυπνήσει τοὺς πολιορκητάς· εἰς μίαν δὲ ἐξ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἐξηγείρετο τυχαίως ὁ Γονθάλος, ὄνειρευθεὶς τὰ συμβαίνοντα καὶ διατάξας μηχανικῶς ὅπως προετοιμασθῶσι πρὸς ὑπεράσπισιν, θὰ ἦτο μεγάλη ἢ καταστροφὴ καὶ ἀνεπανόρθωτοι ἴσως αἱ ζημίαι ἅς θὰ ὑφίσταντο. Ἐναντίον τῆς ἀπειροῦ πλῆθους τῶν βελῶν ὁ Ἰσπανὸς στρατηγὸς

ἀντέταξεν ἐν πυροβολεῖον τοῦ ὁποίου κί βολαί, ἐξικνούμεναι μακρότερον τῶν ἐχθρικών τοξῶν. κατεπτόουν τοὺς τοξότας αὐτῶν. Διέταξε κατόπιν νὰ παρασκευάσωσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἐναντίον τοῦ τείχους τὰς ὑπονόμους ἐκεῖνας. ἄς πρὸ ὀλίγου χρόνου εἶχεν ἐφεύρει ὁ Πέτρος Ναβάρρος, καὶ νὰ διευθετήσωσι τὰς κλιμακὰς ὅπως ἀλώση ἐξ ἐρόδου τὸ φρούριον. Αἱ ὑπόνομοι ἐξεροάγησαν, μολονότι δὲ ἤνοιξαν πολλὰ μεγάλα ῥήγματα, οἱ Τούρκοι ἐπεσκευάσαν αὐτὰ ἀκούοντες μετὰ τσαούτης ταχύτητος, ὥστε ἡ θέσις ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ὀχυρὰ ὡς πρότερον. Οἱ Ἰσπανοὶ ἐφόρμησαν ὅπως εἰσπηδήσωσι διὰ τῶν κλιμακῶν μετὰ τῆς συνήθους αὐταῖς ὀρμητικότητος καὶ ἀνδρείας, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ διὰ λίθων, βελῶν, πυρὸς ἐξακοντιζομένου, ἐλαίου, θείου καὶ πίστεως ζεούσης ἀνθίσταντο ἀπελπιστικῶς. Θραύοντες τὰς κλιμακὰς καὶ κατακρημνίζοντες τοὺς τείχους τοὺς ἀνελθόντας Ἰσπανοὺς. Ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλος ὁ Γουθάλος, ὅπως διατάξῃ τοὺς στρατιώτας του νὰ ἀποσυρθῶσι· παρομοίαν δὲ κακὴν ἔκβασιν ἔσχε καὶ ἡ ἐφοδος ἦν μετ' ὀλίγον ἐπεχείρησαν οἱ Ἐνετοὶ. Ἠγανάκουν οἱ πολεμιστὰι οὗτοι, οἱ δαμάσαντες τοὺς Μαύρους ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ ἀποδιώξαντες τοὺς Γάλλους τῆς Νεαπόλεως, διότι ἐν μόνον φρούριον ἀντέστη αὐτοῖς ἐπὶ τοσοῦτον ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες κατ' ἀρχὰς περιετρόνον τοὺς Τούρκους ὡς βαρβάρους καὶ στερομένους πολεμικῆς ὀρμῆς, ἔμαθον ἐπὶ ζῆμιά των νὰ τοὺς φροβῶνται καὶ νὰ τοὺς ἐκτιμῶσι. Πεντήκοντα ἡμέραι εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς πολιορκίας, ὅταν ὁ Γουθάλος ἀνυπομένον ὅτι ἦτο ἀνάξιον τῆς δόξης του νὰ παρατείνηται αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον, συνεσκέφθη ἐν συμβουλίῳ μετὰ τοῦ Πέσαρο καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ γενικὴν ἐφοδον, καθ' ἣν θὰ προσεβάλλετο τὸ φρούριον ταυτοχρόνως διὰ τῶν ὑπονόμων, τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν. Ἀφοῦ τὰ πάντα διετίθησαν καταλλήλως καὶ ἐνεψυχῶθη ὁ στρατός, ἐδόθη τὸ σημεῖον, ἀλλὰ παρὰ τὰς ἐκπυροσοκροτήσεις τῶν πυροβολῶν, τὰς ἐκρήξεις τῶν ὑπονόμων καὶ τὰς μετ' ἀλαλαγμῶν ἐφορμήσεις τῶν στρατιωτῶν, ἅτινα πάντα παρίστων τὴν νῆσον ὡς καταποντιζομένην ὑπὸ τὴν τρομακτικὴν ἐκείνην βοήν, οἱ Τούρκοι οὐδόλως κατεπτοήθησαν. Τέλος ὅμως ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσι εἰς τὴν εἰμαρμένην καὶ τὴν ἰσχύν τῶν ἐχθρῶν των, οἵτινες μετὰ σφοδρότητος κατέλαβον τὸ τείχος καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ φρουρίῳ. Ὁ Χισδάρ πιστὸς εἰς τοὺς λόγους του ἀπολέσθη μαχόμενος μετὰ τριακοσίων ἐκ τῶν στρατιωτῶν του, ἀξίων πάντων καλλιτέρας τύχης, συνελήθησαν δὲ μόνον ὀγδοήκοντα Τούρκοι, οἵτινες ἐξῆσθηνημένοι ἐκ τῶν κόπων καὶ τῶν τραυματίων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τελευτήσωσιν ἐνδοξῶς ὡς οἱ λοιποὶ.

Ἀλωθείσης οὕτω τῆς Κεφαλληνίας, ὁ μέγας ἀρχηγός, οὕτως ἐπωνόμασαν πρῶτοι οἱ Μαυριτανοὶ τὸν Γουθάλον, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν καθ' ἃς, ἠναγκάσθη νὰ παραμενῆν ἐν αὐτῇ ἐνεκεν κακοκλιρίας, ἐπέστρεψεν εἰς Σικελίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1501, ἀφήσας τὴν νῆσον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ συμμάχου του. Εἰς Συρακούσας ἀπεστάλη

πρὸς αὐτὸν εἰς πρέσβους τῆς Δημοκρατίας, ἧτις εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις ἃς πρὸ ὀλίγου τῆ εἶχε παράσχει, τῷ ἀπέστειλε τὸ δίπλωμα τοῦ εὐγενοῦς Ἐνετοῦ καὶ μεγαλοπρεπῆ δῶρα ἐκ κοσμημάτων ἐκ κατεργασμένου ἀργύρου, σισυρῶν ἱατρίδων καὶ ὑφασμάτων χρυσοῦφων καὶ μεταξωτῶν. Κατ' ἀρχὰς ἀπεποιήθη ταῦτα, ἀλλ' ἀναγκασθεὶς νὰ τὰ δεχθῆ ἐνδίδων εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ πρέσβεως, ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλῃ πάντα τὰ πλοῦτη εἰς τὸν βασιλέα του, αὐτὸς δὲ νὰ τηρήσῃ μόνον τὸ δίπλωμα· ἔλεγε δὲ χαριτολογῶν, ὅτι ἐπραττε τοῦτο ὅπως ἐάν οἱ ἀντίπαλοί του ἤθελον δεῖχθῆ πλέον φιλόφρονες καὶ μεγαλόδωροι νὰ μὴ δύνανται τοῦλάχιστον νὰ εἶναι εὐγενέστεροι αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς Καστιλιανῆς.

G. N. ΜΑΥΡΑΚΗΣ

Τ Α Τ Ε Μ Π Η

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Λάρισα 31 Μαΐου 1894.

Ἀγαπημένε μου ἀδελφέ!

Μετὰ τὰ Μετέωρα τὰ Τέμπη. Εἶναι τὰ δύο ἀξιοθέατα σημεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄρχεται πρὸς Δ. ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάς καὶ λήγει Β. Α. Φοβεροὶ, μεγαλοπρεπεῖς, ἄγριοι καὶ ἐπιβλητικοὶ οἱ βράχοι τῶν Μετεώρων, εἰς τοὺς ὁποίους, ἀφοῦ ἀπαξ τις ἴδῃ, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανέλθῃ. Τί νὰ εἶπω ὅμως διὰ τὰ Τέμπη; Εἶναι ἐπιβλητικὴ, μεγαλοπρεπὴς καὶ θελκτικὴ εἰκὼν τῆς ὁποίας ἀφοῦ θαυμάσῃ τις τὸ σύνολον ἀναζητεῖ τὰς λεπτομερείας καὶ εἰς τὰς γραμμὰς αὐτάς τὰς ὁποίας εὐρίσκει τελειοτάτας. Πολλὰκις πρέπει νὰ τὰ ἴδῃ, πολλὰκις νὰ τὰ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς, πάντοτε δὲ θὰ νομίζῃ ὅτι βλέπει κατὶ νέον καὶ διὰ πρώτην φοράν.

Ἐξ Ἀμπελακίων κατήλθομεν διὰ τοῦ μονοπατιοῦ ὅπερ φέρει εἰς τὸ γὰνι τῆς Κοκῶνας εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Τεμπῶν. Εἶναι ὁ παλαιὸς δρόμος, ὁ φέρων ἀπὸ Τέμπη καὶ Μπαμπᾶ εἰς Ἀμπελάκια, τὸν ὁποῖον καὶ μὲν ἡ ἐπιστήμη τῶν Μηχανικῶν δὲν ἔφερεν εἰς εὐθυγραμμίαν, οὔτε ἔδοστροπῆ συνέτριψε τὰ παλαιὰ γκαλτερίμια του, ἀλλ' ἡ φύσις ἐπροίτισεν αὐτὸν πλουσιοπαρόπως, καὶ ἐνῶ ἐθαδίζομεν μετὰξὺ γλοερῶν φρακτῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ αἰγολίμματα ἀναπαυόμενα ὑπερηφάνως ἐπεδείκνυντο τὸ κάλλος των καὶ ἐδώρουν εἰς τὴν πρωινήν αὔραν τὴν εὐωδίαν των, καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐφαίνοντο ἄμπελοι ἐπιμελῶς καλλιεργημένοι, εὐρισκόμεθα ἀφ' ἑνὸς παραπλεύρως βαθυτάτου ρεύματος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀνήρχοντο πλάτανοι καὶ αἰγίρειοι, ἐνῶ εἰς τὸ βάθος ἤκούετο ποῦ μὲν ἡ πτώσις μικροῦ καταρράκτου, καὶ ἀλλαχοῦ ἡ μορμουρῆ μόνου τοῦ τρέοντος ρυακίου· ἐκεῖ ἡ ἀηδὼν ἔψαλλε τὸ γλυκὺ πρωινὸν ἄσμα τῆς καὶ ὡς σειρὴν μᾶς ἐκράτει ἐκεῖ ἐπὶ πολὺ.

Εἶναι ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν εἶδον τὰ Τέμπη τὸν Μάιον καὶ τὴν καλὴν ἰδέαν νὰ τὰ ἐπισκεθῶ μοι τὴν ἐνέπνευσεν ἀδελφέ μου, ἡ περιγραφή τῆς ἐπισκέψεώς σου εἰς τὴν Σαλαμίνα. Ἐκεῖ ἐγένετο γιγαντοναυμαχία, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ μήπως δὲν ἐγένεν ἡ Τιτανομαχία; Σαῖς εἶδατε τοὺς βράχους ἐπὶ τῶν ὁποίων συνετρίβῃ ὁ Περσικὸς στόλος, καὶ ἐγὼ εἶδον τοὺς βράχους ἀπὸ τοὺς ὁποίους νικηθέντες κατεκρημνίσθησαν οἱ Τιτᾶνες. Ἐκεῖνοι ἠθέλησαν νὰ ὑποδουλώσωσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ οὗτοι ἐπειράθησαν νὰ ἐκθρονίσωσι τὸν Δία.